

Salvador Giner de San Julián

(10.2.1934 - 19.10.2019)

En Salvador Giner va morir a Barcelona el 19 d'octubre. Era membre emèrit de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, en la qual havia ingressat el 1995. La Secció m'ha encarregat de fer-ne la necrològica en aquest Ple, com a membre que soc de l'Àrea de Sociologia i Ciència Política, a la qual ell pertanyia.

Ho faré d'una manera breu, perquè, com que en Salvador Giner era una persona coneguda —i reconeguda— en molts àmbits acadèmics i també en l'àmbit ciutadà en general, ja hi ha hagut moltes reaccions a la notícia de la seva mort. En moltes s'ha fet un repàs a la seva biografia. Ja ha passat gairebé un mes des de la seva mort. Aquí mateix, a l'IEC, el dia 4 de novembre, l'Associació Catalana de Sociologia li va fer un acte d'homenatge, «L'empremta de Salvador Giner a la sociologia», acte que va ser presidit per l'actual president de l'IEC, Joandomènec Ros, i per Marta Soler, presidenta de l'Associació Catalana de Sociologia.

A l'IEC, quasi tots recordem Salvador Giner pels seus molts anys de president de la institució. Però l'activitat de Salvador Giner com a membre de l'IEC ja ha sigut i serà objecte de record en altres moments i per part d'altres instàncies. Aquí em centraré, doncs, en la seva faceta com a professional de la sociologia, com a sociòleg.

En Salvador Giner va néixer el 10 de febrer de 1934 a Barcelona —a Sarrià, precisa ell en la contracoberta del llibre que tot just s'acaba de publicar, *Salvador Giner. Dies i fets*, de converses amb Maite Montagut. Per decisió expressa dels seus pares, Giner va cursar l'educació primària i secundària en escoles progressistes, com la Frederic Mistral i el Liceu Francès. En acabar aquests estudis, després d'un temps de dubtes i vacil·lacions, va entrar a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Eren els anys 1950. Anys moguts, en què Giner es va bellugar amb companys seus en els moviments antifranquistes, tant a nivell polític com cultural. Va acabar la carrera de dret, i fins i tot es va doctorar uns anys més tard en aquesta disciplina per la Universitat Autònoma de Barcelona. Mai,

però, va arribar a exercir professionalment com a advocat. I és aleshores, al final de la carrera de dret, que comença a tenir contactes amb Alemanya, se'n va a Colònia i assisteix a classes de sociologia del professor René König. La llavor de l'interès per la nova disciplina ja estava plantada degut a algunes lectures anteriors, però a Alemanya la llavor fructifica. I d'allà se'n va cap als Estats Units, amb una beca Fulbright. Chicago va ser el lloc triat, on es va seguir formant i on es llicencià en sociologia.

Ja consagrat, doncs, com a sociòleg, va exercir de professor en diverses universitats, una d'americana (Puerto Rico) i altres d'angleses (Reading, Lancaster i Brunel West London). Al mateix temps, acabava el seu doctorat amb el professor Shils, de Chicago.

Durant tots aquests anys d'estada a l'estranger, el contacte de Giner amb Catalunya es mantenia regularment. I també un cert desig de retorn. Però a Espanya la sociologia estava pràcticament proscriu per un franquisme que es resistia a desaparèixer. I a Catalunya passava el mateix. Les escasses referències a la sociologia en el terreny acadèmic s'havien de trobar en assignatures de filosofia o de dret polític... Eren els anys seixanta. Però tot i que proscriu, precisament la sociologia s'anava fent imprescindible per a entendre aquells anys convulsos i començava a haver-hi algunes iniciatives per a fer-la present. El 1963, Salvador Giner va impartir unes classes de sociologia en un centre d'estudis «alternatiu» anomenat una mica pomposament Centre d'Estudis per al Desenvolupament de la Comunitat (CEDEC), que s'acabava de crear, situat en un pis del carrer de Girona de Barcelona. En Josep Maria Muntaner —després també membre de l'IEC— n'era el director. Hi havia economistes, arquitectes, advocats i enginyers, i s'hi va obrir una secció de sociologia on es van organitzar les classes. També va impartir classes en una iniciativa d'escola de sociologia, a la Residència Universitària del Col·legi Sant Antoni dels escolapis de la Ronda, a Barcelona. Després del tall que havia representat el 1939, la sociologia començava a revifar. Va ser sobretot de la mà de modestes iniciatives privades, algunes de vinculades al catolicisme progressista. En va ser un exemple l'Institut Catòlic d'Estudis Socials, dependent de l'arquebisbat de Barcelona, on Giner també va impartir classes.

I què passava a la universitat? Des de 1962, hi havia a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat de Barcelona (la Central) una càtedra de Sociologia que va ocupar el professor Salustiano del Campo. Es trobava lluny de la sensibilitat catalana d'aquell moment, i el 1967 del Campo ja es va traslladar a Madrid. El mateix camí va fer el seu successor, Enrique Martín López. Però el curs 1967-1968 es crea la Universitat Autònoma de Barcelona, amb un plantejament, d'entrada, força més obert. Allà hi haurà, dins de la Facultat de Ciències Econòmiques, el Departament de Ciències Socials on troba lloc un dels altres eminents sociòlegs que eren a l'estranger, Joan Estruch

(també, ara, membre emèrit de l'IEC, de la nostra mateixa Secció). El Departament el dirigia un altre sociòleg «extern», en Juan Francisco (Pancho) Marsal. Giner va tenir molts contactes amb aquesta Autònoma incipient, hi va fer algun curs, però el retorn que ell i altres desitjaven no es va concretar. Ell va intentar aleshores la creació d'una petita escola de sociologia, i també d'una associació catalana de sociologia. Aquesta segona arrencà a casa de Jordi Estivill, amb ell mateix, Giner, Oriol Homs, Lluís Carreño i jo mateixa. Giner en va ser primer president. Però, en canvi, no ho va tenir fàcil per tornar com a professor a una universitat catalana. Crec que es pot dir, com escrivia fa poc Ramon Alcoverro en un article de record a la revista *El Temps*, que van ser les misèries intel·lectuals del seu país les que van fer que només a partir de 1989 Giner fos finalment catedràtic a la Universitat de Barcelona.

Encara en ple franquisme, en tot el període anterior a la transició, hi va haver a Catalunya nombroses iniciatives al voltant de la institucionalització de la sociologia, entrebancades per raons polítiques i algun estat d'excepció. En la major part, Salvador Giner hi era present. Només destacaré aquí el Primer Congrés Català de Sociologia, que ha tingut una certa continuïtat. I les lliçons que va impartir en les repetides edicions de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada.

Però l'activitat de professional i de gestor de Giner no es va circumscriure al seu estimat país. Més enllà, va ser cofundador i president de la Federación Española de Sociología (1979-1987) i cocreador, amb Manuel Pérez Yruela i Luis Moreno, de l'Instituto de Estudios Sociales Avanzados (IESA), primer centre públic de recerca en aquest àmbit científic dins el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Va impartir classes en universitats espanyoles, com la Menéndez y Pelayo i la Complutense, i en moltes universitats estrangeres.

D'altra banda, és important assenyalar que Salvador Giner, des de l'estranger, des del seu lloc acadèmic, va acollir i orientar moltes persones que volien conrear la sociologia i no trobaven on fer-ho a casa seva. Des de Catalunya, per exemple, la Fundació Jaume Bofill i el seu president, Jordi Porta, van encaminar-hi estudiants com a becaris, després d'haver canviat cap a Anglaterra l'anterior destinació, que era París.

En el capítol de les distincions que Giner va rebre al llarg de la seva carrera, val la pena citar les investidures com a doctor *honoris causa* per la Universitat de València, a Veneçuela, el 2005; per la Universitat de Lleida, el 2013, i per la Universitat Nacional d'Educació a Distància, el 2016. Va rebre també el Premi Nacional de Sociologia i Ciència Política del CIS (Centre d'Investigacions Sociològiques) el 2006, per la seva trajectòria acadèmica. L'any 2005, a la seu de l'Instituto de Estudios Sociológicos de Andalucía, es van celebrar les Jornadas de Teoría Sociológica en Homenaje a Salvador Giner, organit-

zades pel seu col·lega i amic Pérez Yruela, director de l'IESA. Fora del marc acadèmic, cal destacar que el 1995 va rebre la Creu de Sant Jordi, atorgada per la Generalitat de Catalunya.

Passant ara al seu treball com a sociòleg, caldria repassar els seus principals temes d'interès. Primer de tot, cal dir que, malgrat les moltes lluites en què Giner es va veure involucrat per aconseguir que la sociologia fos reconeguda i respectada tant a Catalunya com a Espanya, ell creia que la sociologia era precisament «un dels grans assoliments culturals del segle XX». Alcoberro, en l'article que he citat, destacava que Giner creia que la sociologia s'ha de dedicar a l'estudi de la interacció social i que cap fenomen de la societat pot entendre's de forma unívoca o lligada a una sola causa, i assenyalava la seva obsessió sobre la importància de les qüestions ètiques i del paper del mal en les societats. Quan Maite Montagut, en una entrevista del llibre *Dies i fets*, també citat, pregunta a Giner pels seus interessos, ell fa referència als següents: la religió, el nacionalisme, el republicanisme, la societat civil, la llibertat, la societat de masses i la història del pensament sociològic i del pensament social en general. Tot un catàleg!

Sí, tot un catàleg que s'ha plasmat en una producció de literatura científica que només es pot qualificar d'ingent. Llibres, capítols de llibre, pròlegs, prefacis, molts en repetides edicions, escrits en diferents idiomes i traduïts a d'altres. (A més d'articles publicats en diaris i revistes no acadèmics.) Impossibile resseguir-ho aquí. Em limito a destacar-ne alguna de les obres. *Historia del pensamiento social*, editada el 1967 per Ariel, replicada en nombroses edicions revisades, actualitzades i reimpresses. O l'obra *Mass Society*, publicada a Londres i a Nova York el 1976, amb edició espanyola de 1979. I el llibre titulat sintèticament *Sociologia*, publicat el 1968 per Edicions 62, en català. Giner la qualificava fa poc, a *Dies i fets*, de «la més humil de les meves obres», però, amb nombroses edicions i traduccions, ha esdevingut un llibre de capçalera de molts aprenents de sociòleg. I hi afegeixo, per la debilitat per ell que Giner confessava, el llibre *Catalunya. Assaig*, publicat a Galerada el 2014, en el qual reflexiona sobre el seu país i sobre els catalans.

I més enllà que com a autor, destaca el seu treball de direcció de *La societat catalana*, llibre editat el 1998 per la Generalitat de Catalunya, i el de direcció i coordinació junt amb Oriol Homs de *Raó de Catalunya. La societat catalana al segle XXI*. Tant en una obra com en l'altra, a més de la direcció, hi ha notables contribucions de Giner al contingut.

Per acabar. Amb la presència de Salvador Giner entre nosaltres, podem dir que hem tingut la bona fortuna de gaudir de l'existència i de la companyia cordial d'una persona sàvia, bona, d'una memòria, una erudició i una activitat excepcionals. Qualitats que va posar sempre al servei del seu estimat país, Catalunya. Un país que ell volia culte,

avançat, republicà i lliure. Hem gaudit d'un company —per a molts un gran amic— que ens deixa un llegat immens de coneixement que hauria de seguir acompanyant-nos.

Text llegit per la senyora Àngels Pascual de Sans en el Ple del dia 14 de novembre de 2019

Joan Antoni Solans i Huguet

(15.10.1941 - 2.9.2019)

Nascut a Barcelona el 15 d'octubre de 1941 i mort per un accident inversemblant i dramàtic el 2 de setembre.

Amb un punt d'emoció, els voldria apropar, més que una nota necrològica, una *laudatio* de la seva personalitat i, especialment, de l'empremta que deixa sobre el país.

Solans fou arquitecte per l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB) el 1965, on va tenir com a mestres Manuel Ribas i Piera i, posteriorment, Xavier Subias i Fages, que li transmeteren una visió multidisciplinària de la planificació territorial i l'urbanisme. De fet, en el seu preuniversitari ja tria la sociologia com a assignatura optativa i duu a terme un cens del barraquisme a Barcelona, premonitori d'un dels seus objectius: erradicar-lo.

Entra al Gabinet de Programació de l'Ajuntament de Barcelona, bressol de molts servidors públics que posteriorment nodreixen les institucions democràtiques del país. Subias i Fages, com a cap nomenat per l'alcalde Porcioles, l'introdueix en la gestió municipal barcelonesa. En el període 1972-1973 col·laborà en el pla d'urbanisme de Lisboa, cosa que li obrí nous horitzons.

Fins ací seria un procés professional normal, però la percepció general de funcionari «brillant i creatiu», com deia Ribas Piera, el propulsa cap a una acceleració en la seva carrera, que podem sintetitzar en tres instants.